

CAPUT QUARTUM.

DE VARIIS GRATIÆ SPECIEBUS.

Sufficienter jam diximus de gratia actuali et de gratia habituali : præcipue nunc tractandum est de gratia sufficienti et de gratia efficaci, ad quas cæteræ species seu divisiones referuntur.

ARTICULUS PRIMUS.

DE GRATIA SUFFICIENTI.

Gratia sufficientis ea est quæ veram et expeditam dat potestatem agendi, licet effectus non sequatur. Duplici modo gratia potest esse sufficientis, scilicet proxime et remote. Gratia est proxime sufficientis quando dat immediate potestatem aliquid faciendi, v. g., tentationem urgentem vincendi. Est vero remote sufficientis si dat tantum media obtinendi potestatem expeditam aliquid faciendi : talis est gratia orationis, qua bene utendo, potestatem vincendi tentationem obtinere valemus.

Dicemus 1° de existentia gratiæ sufficientis, et 2° de illius distributione.

§ I.— De existentia gratiæ sufficientis.

Lutherus, Calvinus, Jansenius et *Quesnel*, contententes, ut vidimus in parte historica, omnem gratiam effectum suum necessario consequi, gratiam sufficientem rejecerunt : imo Jansenius eam suggillat, « veluti monstrum » quoddam singulare gratiæ, solummodo peccatis faciendis majorique damnationi accersendæ serviens, » lib. 3 de Gratia Salv. cap. 3. Admittit tamen gratias parvas quæ simul cum concupiscentia dominante existunt, et sunt velut reliquiæ delectationis cœlestis : eas vocat sufficientes, quia in aliis circumstantiis, si nempe debilior esset delectatio carnalis, sufficienter.

PROPOSITIO.

In præsentis rerum statu datur gratia sufficientis, etiam relative ad præsentis circumstantias.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, auctoritate summorum Pontificum, SS. Patribus et ratione.

1° *Scriptura sacra.* Prov. I, 24 : *Vocavi, et renuistis; extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo.*

Isai. V, 3 : *Viri Juda, judicate inter me et vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ, et non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas? ¶ 7: Vineam enim Domini exercituum domus Israel est.*

Matth. XXIII, 37 : *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas..., quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti?*

Act. VII, 51 : *Dura cervice, inquit S. Stephanus Judæis, et incircumcisis cordibus et auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis.*

Multa alia testimonia citari possent : atqui hæc certe sufficiunt : numquid enim Deus exprobrare potuisset Judæis quod non fuissent conversi, vineæ quod non faceret uvas, etc., si gratia sufficientis relative ad præsentis circumstantias ipsis oblata non fuisset? Ergo.

Conciliis. Conc. Arausic. II, can. 25 : « Hoc secundum » fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante et cooperante, quæ ad salutem animarum pertinent, possint » ac debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere. » Omnes igitur habent potestatem expeditam adimplendi quæ necessaria sunt ad salutem ; non omnes tamen ea adimplent. Ergo.

Conc. Trid., sess. 6, cap. 11, sic habet : « Deus impos- » sibia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis, » et petere quod non possis, et adjuvat ut possis. » Ergo omnes mandata Dei implere possunt : unde qui ea transgrediuntur, gratiæ resistunt. Ergo.

3° *Auctoritate summorum Pontificum*, nempe Innocentii X, Alexandri VII et Clement. XI, qui quinque Jansenii Propositiones damnaverunt, inter quas prima tenet aliqua Dei mandata esse impossibilia, atque gratiam deesse qua fierint possibilia, et secunda docet gratiæ interiori nunquam resisti : ergo gratia, qua mandata Dei sine ulla exceptione fiunt possibilia, nunquam deest : atqui tamen multa non servantur ; gratiæ interiori resistitur : ergo 3°.

4° *Ex SS. Patribus*, et præsertim ex sancto Aug. ab adversariis præ cæteris æstimato, lib. de Natura et Gratia, cap. 69 : « Valde autem bona sunt præcepta si legitime » eis utamur. Eo quippe ipso quo firmissime creditur » Deum justum et bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur et in facilibus quid agamus, » et in difficilibus quid petamus. » Unde sic : Omnia præcepta Dei sine gratia implere non possumus : atqui omnia implere debemus, nec tamen implemus : ergo dantur gratiæ sufficientes, quibus resistitur. Ergo 4°.

5° *Ratione*. Si gratiæ nunquam resistatur, dicendum est 1° Deum salutem electorum duntaxat velle, quod est hæreticum, *ut infra ostendemus* ; 2° hominem justum omne bonum sibi possibile semper facere, quod repugnat et principium meriti destruit : ergo fatendum est dari gratias sufficientes quæ carent effectu : ergo 5°, etc. Aliunde, etc. Ergo.

Omnes catholici doctores, post S. Th. 1 2, q. 106, art. 2, ad 2, hanc unanimi ore docent propositionem tanquam de fide. Attamen *Billuart* et *Dens* dicunt non videri eam *salva fide* negari posse, non vero eam expresse tradunt ut de fide, probabiliter quia illam non invenerunt directe definitam.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Plurimi Scripturæ textus gratiæ sufficienti opponuntur, v. g., Joan. VI, 45 : *Omnis qui audivit a Patre et didicit, venit ad me.* Rom. IX, 19 : *Voluntati ejus quis resistit ?* Ibidem, x. 18 : *Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Philipp. II, 13 : *Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere.* Ergo.

R. Nego ant. et quoad exempla citata, dico illos textus aliosque similes probare quidem dari gratias efficaces, et insuper omnem gratiam ex parte Dei omnino gratuitam esse : hoc autem utrumque non negamus, sed e contra illud fide credendum esse docemus. At nihil inde contra propositionem nostram concludi potest. Ergo.

Obj. 2°. S. Aug., lib. 8 de Prædestinatione sanctorum, cap. 8, prædicta Christi verba, *Omnis qui audivit a Patre*, etc., referens, addit : « Profecto omnis qui non venit, » non audivit a Patre, nec didicit ; nam si audisset et didicisset, veniret. » Ergo non datur gratia sufficiens quæ effectu careat.

R. Nego conseq. Etenim S. Doctor ibi loquitur de gratia efficaci quæ prædestinatis datur, et effectum, tum in hac, tum in altera vita consequitur ; sed in pluribus aliis locis loquitur de gratia quæ effectu frustratur, quæ igitur ad sensum propositionis nostræ, dicenda est sufficiens : v. g., in lib. de Correptione et Gratia, cap. 7 : « Homo, » in eo quod audieras et tenueras, in eo perseverares, si » velles : » ergo, etc.

Inst. S. Doctor dicit, ibid. cap. 12, primo homini necessarium fuisse adjutorium *sine quo* perseverare non potuisset, nunc vero justis necessarium esse adjutorium *quo* perseverent : ergo, si in statu innocentiae exstiterint gratiæ sufficientes, nunc omnes sunt efficaces.

R. Nego conseq. S. Aug. ibi adhuc de gratia efficaci loquitur : verum gratias sufficientes non excludit ; imo eas supponit. Adjutorium enim sine quo primus homo perseverare non potuisset, erat gratia sufficiens, siquidem de facto non perseveravit ; adjutorium autem quo perseveramus, est gratia efficax : ergo.

Obj. 3°. Pelagiani reprehensi sunt eo quod admitterent adjutorium possibilitatis : atqui gratia sufficiens est merum possibilitatis adjutorium, siquidem nunquam obtinet effectum : ergo.

R. Nego minorem ad sensum objecti. Per gratiam seu adjutorium possibilitatis Pelagiani intelligebant 1° naturam et liberum arbitrium, 2° legem et doctrinam, 3° exemplum

Christi ejusque imitationem, 4° ad summum quamdam mentis illustrationem admittebant, et 5° dicebant adiutorium illud non absolute necessarium esse ad bonum, sed tantum ad facilius operandum. Porro ingens datur discrimen inter hujusmodi adiutorium et gratiam sufficientem, ad sensum catholicorum a nobis expositum; hæc enim gratia ipsam movet voluntatem, et ita necessaria est, ut, ea seclusa, potestatem bonum agendi non haberemus. Ergo.

Obj. 4°. Nunquam petitur a Deo gratia sufficiens, sed gratia quæ operatur in nobis velle et perficere: atqui *Lex supplicandi statuit legem credendi*, inquit papa Cælestinus in Epistola ad episcopos Galliarum; id est, id credere non tenemur quod postulare non auderemus, aut, vice versa, credere licet quod licite postulatur: ergo.

R. Dist. maj. Nunquam petitur a Deo gratia sufficiens quæ in mente nostra effectu suo carere debeat, *conc.*; quæ veram det nobis potestatem bonum agendi, *nego maj.* Omnis enim gratia quæ veram nobis dat potestatem bonum agendi est in se bona; effectum non habet, quia cum ea operari nolumus: ergo eam petere possumus.

Inst. 1°. Gratia quæ perniciosa est, a Deo postulari non potest: atqui gratia mere sufficiens perniciosa est: ergo.

R. Nego min. Gratia quæ sub omni respectu bona est et optimos habere potest effectus, perniciosa dici non potest: atqui talis est gratia sufficiens: ergo.

Inst. 2°. Gratia sufficiens nunquam habitura est effectum, æternam damnationem non impedit: ergo vero perniciosa est, et merito dici potest: *A gratia sufficienti libera nos, Domine.*

R. Nego conseq. Si enim gratia sufficiens effectum nunquam sit consecutura, id ex culpa hominis, non vero ex ipsamet gratia repetendum est. Unde Alexander VIII merito sequentem damnavit propositionem, anno 1690: « Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis quam » perniciosa est: sic ut merito possimus petere: *A gratia sufficienti libera nos, Domine.*

Obj. 5°. Gratia est instrumentum divinæ voluntatis:

atqui divinæ voluntati resisti non potest: ergo nulla est gratia cui resisti possit.

R. Dist. min. Voluntati Dei absolute resisti non potest, *conc.*; voluntati conditionatæ, *nego min.* Quæ enim Deus vult absolute, ea certo obtinet, et nulla vis humana eum cohibere potest: at multa sunt quæ vult tantum conditionate, *ut alibi ostendemus*, et tunc non repugnat homines hujusmodi voluntati resistere. Ipsimet adversarii hoc nobiscum fateri coguntur; admittunt enim parvas gratias quæ in aliis circumstantiis sufficientes essent: illæ autem gratiæ sunt instrumentum voluntatis Dei: atqui tamen eis resistitur: ergo non repugnat dari gratias quibus homo resistere possit.

§ II.— De distributione gratiæ sufficientis.

Nunc inquirendum occurrit quibus gratia sufficiens concedatur: 1° an omnibus justis; 2° an peccatoribus; 3° an infidelibus; 4° an concessa fuerit Judæis ante Christum; 5° an ipsis parvulis; 6° tandem, an Deus sincere velit omnes homines salvos fieri et Christus pro omnibus mortuus sit.

SECTIO PRIMA.— An gratia sufficiens concedatur omnibus justis.

Negant Lutherani, Calvinistæ, Jansenistæ eorumque asseclæ, ut exposuimus in parte historica.

PROPOSITIO.

Gratia proxime vel saltem remote sufficiens datur omnibus justis, urgente præcepto.

Prob. Illa propositio tenenda est quæ est de fide, probatur Scriptura sacra, conciliis, auctoritate S. Aug. et ratione: atqui talis est propositio nostra.

1° *Est de fide*; fuit enim definita in conc. Trident., sess. 6, can. 18, his verbis: « Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam justificato, sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia; anathema sit. » Est insuper contradictoria primæ propositioni Jansenii, *Aliqua Dei*

præcepta, etc. : atqui prima propositio Jansenii damnata est ut hæretica : ergo.

2° *Prob. Scriptura sacra*. I Cor. x, 13 : *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere*. At si gratia quandoque deesset justis, Deus pateretur eos tentari supra id quod possent, ut evidens est. Neque dicant Jansenistæ hæc verba ad solos prædestinatos dirigi ; Apostolus enim loquitur omnibus Corinthiis, *non patietur vos tentari*, et immediate post textum citatum, *propter quod, charissimi mihi*, inquit, *fugite ab idolorum cultura*. Porro non intelligebat omnes Corinthios futuros esse electos : ergo.

3° *Conciliis*. Conc. Arausicano II, can. 25 citato, et conc. Trident., sess. 6, cap. 11 : « Deus sua gratia semel » justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. » Ergo 3°.

4° *Auctoritate S. Aug.*, lib. de Natura et Gratia, cap. 26 : « Deus cum justificat impium, et cum ad perfectam sanitatem, hoc est, ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non deserit, si non deseratur, ut pie semper » justeque vivatur. » Nihil clarius desiderari potest. » Ergo 4°.

5° *Ratione*. Præcepta divina semper obligant, alioquin non essent præcepta : atqui repugnat ea obligare, et potestatem illa implendi non existere : ergo saltem justis semper datur gratia sufficiens.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Joan. vi, 44 : *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Unde sic : Non omnes justi sic trahuntur ad Christum : ergo non omnes habent gratiam sufficientem ut ad illum venire possint.

R. 1°. Verba citata non magis de justis quam de peccatoribus intelligenda sunt : imo ad peccatores magis referenda esse videntur.

R. 2° Dist. ant. Non omnes ita trahuntur de facto, quia Deum eos gratia sua prævenientem sequi nolunt, *conc.*;

secus, *nego ant.* Etenim verbum *trahere* hic non accipiendum est quasi vim inferret, aut necessitatem, ut volunt hæretici, imponderet, sed eo sensu quod necesse sit Deum nos prævenire, quemadmodum dicitur, Luc. xiv, 24, *compelle intrare*, id est, eos vehementer exhortare ; vel, *trahit sua quemque voluptas*, id est, fortiter allicit. Porro justis resistere possunt et sæpe resistunt gratiæ qua Deus eos prævenit et sollicitat : ergo.

Obj. 2°. Petrus antequam Christum negaret erat justus, juxta hæc Christi verba, Joan. xiii, 10 : *Vos mundi estis, sed non omnes* : solus quippe excipiebatur Judas, ut ex versu sequenti patet : atqui gratia defuit Petro, ut constat tum his verbis Christi, Joan. xiii, 36 : *Non potes me modo sequi : sequeris autem postea* ; tum ex S. Chrysost., Homil. 73 in Joan. « Christus deseruit (Petrum) ut suam edissereret infirmitatem ; » tum ex S. Aug., Serm. 79 : « Quid » est homo sine gratia, nisi quod fuit Petrus cum negaret » Christum ? Et ideo beatum Petrum paululum Dominus » subdeseruit, ut in illo totum humanum genus posset » agnoscere nihil se sine Dei gratia prævalere. » Ergo gratia justis, etiam urgente præcepto, aliquando deest. Ita Jansenius et præsertim doctissimus *Arnauld*, in opere dicto *Dissertation sur la grâce efficace*.

R. 1°. *Negari potest major* ; plures enim Patres et Scripturæ interpretes censent Petrum, qui justus erat quando Christus dixit, *Vos mundi estis*, a justitia excidisse peccato præsumptionis et aliorum despectionis, cum fidenter responderit : *Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor...* Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo, Matth. xxvi, 33 et 35. Ita S. Chrysost. et S. Aug.

R. 2° Dist. min. Defuit Petro gratia efficax, vel ad summum proxime sufficiens, *conc.* ; gratia etiam remote sufficiens, *nego minorem*. Si enim Petrus timorem animi deposuisset, et ad Creatorem supplex confugisset, donum perseverantiæ obtinuisset, quod sic agnoscit ipse S. Aug., lib. de Unitate Ecclesiæ, cap. 9 : « Quis enim dubitaverit » Quod Judas Christum, si voluisset, non utique tradi-

« disset, et Petrus, si voluisset, ter Dominum non negasset? sed ideo fuit de istis certa prædictio, quia et Deus » etiam futuras prævidet voluntates. » Sic naturaliter expli- cantur textus S. Chrysost. et S. Aug. nobis objecti.

Notandum insuper Sermonem 79 citatum S. Augustino falso adscribi, et ideo ad appendicem a Patribus Benedictinis remissum fuisse.

Verba autem Christi ad Petrum, *Non potes me modo sequi*, non ad præceptum confitendi Christum, sed ad mandatum moriendi pro Christo, quod tunc non urgebat, referenda sunt; quæsierat enim Petrus a Christo: *Domine, quo vadis?* Respondit Christus: *Quo ego vado, non potes me modo sequi; sequeris autem postea.* Id est: Nunc tibi non datur mori pro me, sed morieris postea: atqui hæc verba sic intellecta minime arguunt gratiam sufficientem deesse: ergo.

Obj. 3º. S. Aug., lib. de Dono perseverantiæ, cap. 22, hanc expendit propositionem: « Et si qui obeditis, si præ- » destinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, » ut obedire cessetis, » eam judicat tantummodo populi offensivam, et vult ut in tertia persona exprimat, *si qui autem obediunt*, etc. Ergo verum est vires obediendi aliquando ipsis justis subtrahi.

R. 1º. Nego ant. Nam S. Doctor de propositione quam expendit sic pronuntiat: « Res enim non optabilis, sed abominabilis dicitur, et durissime atque odiosissime quasi » in audientium frontem compellendo colliditur. » At propositio de qua hæc pronuntiat, non tantummodo ut offendens habetur: ergo.

R. 2º. Dist. conseq. Verum est vires obediendi subtrahi, id est, vires efficaces, *conc.*; vires sufficientes, *nego conseq.* Porro non repugnat vires efficaces subtrahi ipsis justis, nempe iis qui gratis sufficientibus non bene utuntur. Enim vero S. Doctor comparat prædestinationem, de qua hic tractat, præscientiæ divinæ: atqui præscientia divina, licet infallibilis, libertati humanæ non officit: ergo nec prædestinatio, licet cogitatu nostro sit incomprehensibilis, et primo aspectu multos offendat: ergo.

Eadem distinctione explanantur alia verba ejusdem Doctoris, quibus dicit adjutorium quo justus perseverare posset, ipsi deesse in poenam peccati, lib. de Correptione et Gratia, cap. 11; hoc est, gratiam perseverantiæ denegari iis qui gratis sufficientibus recte non utuntur.

Unde S. Prosper, Resp. ad capitula Gallorum calumniantium, Resp. 12, ait: « Vires itaque obedientiæ non » ideo cuiquam subtrahit, quia eum non prædestinavit; » sed ideo eum non prædestinavit, quia recessurum ab » ipsa obedientia esse prævidit. » (*Op. S. Aug. ad cal. t. x, p. 204.*)

Inst. S. Aug., lib. de Correptione et Gratia, cap. 8, ait: « Si confiteris donum Dei esse perseverare in bono usque » in finem, cur hoc donum ille accipiat, ille non accipiat? » puto quod mecum pariter nescis, et ambo hic inscrutabilia judicia Dei penetrare non possumus. » At si omnibus adessent gratiæ sufficientes, nihil inscrutabile esset in dono perseverantiæ, cum supponeret in uno liberum assensum gratiæ, et in altero illius abusus. Ergo.

R. Nego min. Nihil enim inscrutabilius est quam concordia inter donum perseverantiæ ex parte Dei omnino gratuitum, et actum hominis prorsus liberum in assentiendo gratiæ; cur e duobus justis æqualiter Deo placentibus, unus statim moritur et salvus fit, alter diu vivit et damnatur; unus tentatur et peccat, alter similiter peccasset, sed a tentatione custoditus perseverat, etc. Merito certe cum divo Augustino, in eo præcise loco, exclamare possumus, verbis Apostoli utendo: *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei; quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus!* Rom. xi, 33. Ergo.

Obj. 4º. Multa sunt peccata ignorantia aut inadvertentia: at si omnibus præsto essent gratiæ sufficientes, nulla existerent peccata ignorantia et inadvertentia, siquidem gratia est illuminatio intellectus et motio voluntatis: ergo.

R. Nego min. Nam multæ gratiæ sunt remote tantum sufficientes; si negligantur, gratiæ proxime sufficientes non obtinentur, et tunc ex inadvertentia, vel etiam ex

ignorantia in causa sua voluntaria, proindeque culpabili, peccatur. Ergo.

SECTIO SECUNDA.—An gratia sufficiens detur omnibus peccatoribus.

Certum est 1° gratiam conversionis non omni momento et loco paratam esse peccatoribus, præsertim obduratis, sicut gratia perseverantiæ paratur justis : unde, ait Psalmista, Ps. XCIV, 8 : *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra*; et Osee, IV, 14 : *Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ*. Sic omnes theologi, cum S. Thom. 2 2, q. 2, art. 5, ad 1.

Certum videtur 2° peccatoribus etiam obduratis parari gratias pro tempore et loco saltem remote sufficientes, quibus, si obicem non ponerent, ultiores gratias reciperent et justitiam consequerentur : nam omnes, sine ulla exceptione, vocantur ad penitentiam : at illusorie vocarentur ad penitentiam, si gratiam sufficientem nunquam haberent. Unde Alexander VIII sequentem damnavit propositionem : « Pagani, Judæi, hæretici, aliique hujus generis » nullum omnino a Jesu Christo accipiunt influxum ; ad » eoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam » et inermem sine ulla gratia sufficiente. »

Nunc igitur quæstio est an peccatoribus etiam obduratis semper præsto sit gratia saltem remote sufficiens, urgente præcepto ; an vero quidam peccatores in pœnam peccati omni destituantur gratia sufficienti, saltem aliquando.

Certum est Deum eos sic deserere posse, sicut illos e vita eripere potest tempore quo infallibiliter damnandi sunt. Sed petitur an quosdam nequitia sua insignes sic reipsa deserat. Nonnulli theologi affirmant, cæteri vero contrarium tenent, quibuscum sit

PROPOSITIO.

Peccatoribus etiam obduratis, urgente præcepto supernaturali, datur vel offertur gratia saltem remote sufficiens.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, S. Aug. et ratione.

1° Scriptura sacra. Ezech xxxiii, 11 : *Nolo mortem im-*

pii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat; II Petr. III, 9 : *Dominus patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reverti*. His verbis semper hortari possumus ipsos impios ad penitentiam : atqui frustra hortaremur ad penitentiam, si gratia sufficienti quandoque destituerentur : ergo.

2° Conciliis. Valentinum III, can. 22, definit « malos » non perire quia boni esse non potuerunt, sed quia boni » esse noluerunt; » Arausic. II, jam citatum, can. 25, asserens omnes baptizatos, sine ulla exceptione, ea quæ ad salutem pertinent, auxiliante ac cooperante Christo, adimplere posse, et Tridentinum, sess. 6, cap. 11, generale emittit principium, dicens : *Deus impossibilia non jubet* : atqui Deus impossibilia juberet, si, urgente præcepto supernaturali, gratia sufficiens aliquando peccatoribus obduratis deesset; nam tunc jubet ut peccatores hujusmodi convertantur et salvi fiant : ergo 2°.

3° S. Aug., Enarrat. in Ps. VI, loquens de iis qui a Deo in reprobum sensum traditi sunt, ait : « Nam ea est cæcitas mentis. In eam quisquis datus fuerit, ab interiori » Dei luce secluditur, sed nondum penitus, cum in hac » vita est. » Ergo, juxta S. Doctorem, aliqua gratia saltem remota cunctis parata est peccatoribus etiam obduratis. Ergo 3°.

4° Ratione. 1° Obdurati peccant conversionem suam differendo, quando aliquod urget præceptum Dei adimplendum : atqui non peccarent, si omni gratia etiam remote sufficienti carerent ; nemo quippe in eo peccat, quod nullo modo cavere potest. 2° In hac vita nullus est homo cui non debeamus fiduciam inspirare, eum ad conversionem exhortando : at, sententia adversariorum nostrorum semel admissa, quid dicere possemus nonnullis peccatoribus dicentibus majora esse sua peccata ut veniam sperare queant? Ergo.

Notandum est eos qui ad conversionem excitantur, sive auxilio externo, ut aliqua lectione, exhortatione ; sive auxilio interno, v. g., timore judiciorum Dei, eo ipso gratias saltem remote sufficientes habere ; alioquin dicendum

foret hujusmodi adminicula, quæ veræ sunt gratiæ, obduratis concedi ad ipsos magis peccatores reddendos, quod Deo est indignum et repugnat.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. In Exod. VII, 3, Deus dicit de Pharaone: *Indurabo cor ejus*; et in Evangelio S. Joan. XII, 39 et 40, legitur: *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: Excæcavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis, et non intelligant corde, et concertantur et sanem eos.* Ergo Deus nonnullis saltem peccatoribus omnem subtrahit gratiam.

Nego conseq. Ex his namque textibus solummodo inferri potest Deum aliquando gratiam efficacem, aut ad summum gratiam proxime sufficientem iis denegare qui gratia remote sufficienti abutuntur: atqui certum est hujusmodi gratias speciales sæpe denegari iis qui prima gratia non recte utuntur; ergo inde non sequitur aliquos esse induratos quibus omnis gratia sufficiens subtrahatur.

Deus autem cor Pharaonis induravit, juxta S. Aug. in Exodo, quæst. 24, eum patienter tolerando: nam «*patientia Dei, inquit, secundum corda hominum, quibusdam utilis ad pœnitendum, quibusdam inutilis ad resistendum Deo et in malo perseverandum.*»

Quoad verba Christi apud Joan. *non poterant credere, etc.* «*Quare non poterant, si a me quæretur,*» inquit S. Aug., Tract. 53 in Joan., n. 6, «*cito respondeo, quia nolebant.*» Ergo S. Doctor non arbitratus est eos omni gratia sufficienti destitutos esse.

Ad majorem textuum nobis objectorum aliorumque similium intelligentiam, notandum est Deum sua providentia cunctas in quibus versamur circumstantias determinare: porro multi ita dispositi sunt, ut in talibus circumstantiis, licet bonis, certo obdurandi et excæcandi sint, dum in aliis illuminati fuissent; eo sensu Deus dicitur illos obdurare et excæcare; sicque accidit ut non videant, nec intelligant, nec convertantur, nec sanentur; nam particula *ut* non designat finem ab agente intentum,

sed effectum inde manantem, ut notant Patres et Scripturæ interpretes.

Unde sensus textuum est Deum permisisse eos ita excæcari, ut nec viderent nec intelligerent, etc.

Obj. 2°. Conc. Trid., sess. 6, cap. 11, verbis S. Aug. utens, dicit: «*Deus namque sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur.*» Ergo sunt qui revera deseruntur.

R. Dist. conseq. Sunt qui revera deseruntur quoad gratiam efficacem, vel quoad gratiam proxime sufficientem, *concedo*; eo sensu quod nec gratiam remote sufficientem habeant, *nego conseq.* Hæc distinctio patet ex dictis.

Obj. 3°. S. Aug., Ep. ad Sixtum: «*Nec obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.*» Ergo obdurati carent gratia sufficienti.

R. Nego conseq. Nam textus S. Aug., sicut alii plures, intelligendus est de subtractione gratiæ efficacis aut proxime sufficientis, *ut jam diximus.* Semper retinenda est hæc distinctio, et aliæ ejusdem generis difficultates evanescent.

Inst. Idem S. Doctor, Exposit. in Epist. ad Rom. II, 62: «*Non ergo hoc illi (Pharaoni) imputabatur quod tunc non obtemperaret, quandoquidem, obdurato corde, obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit cui cor obduraretur priori infidelitate.*» Nihil clarius desiderari potest: ergo sunt obdurati quibus ipsa gratia remote sufficiens deest.

R. Nego conseq. Impossibilitas enim de qua loquitur S. Doctor, est in sensu composito; id est, Pharaon, in quantum obduratus, jam proximam non habebat potentiam obtemperandi; sed orare poterat, reflectere, mirabilia Dei considerare, pœnitere, sicque duritiam cordis deponere et obtemperare: unde actus ex obduratione procedentes ipsi revera imputabiles erant, et S. Aug. contrarium dicere noluit, quamvis ipsius verba dura sint: aut si contrarium dixit, se retractavit, ut putat Bellarminus; alioquin evidenter sibi contradixisset, cum in multis locis semper docuerit obduratos peccare et libere peccare. Ergo.

Obj. 4°. Si quibuslibet peccatoribus semper affulgeat spes conversionis, cunctis criminibus aperitur via : ita *Sismondi*. Ergo.

R. Nego ant. Ubique enim in Scriptura et in Ecclesiæ doctrina pessimus prædicatur finis peccatoribus inveteratis, et quotidiana experientia has tremendas prædictiones confirmat. Ergo.

Insuper, iis peccatoribus venia non promittitur, nisi vere et ex intimo corde de peccatis a se admissis conterantur. Quomodo dici potest hanc doctrinam viam cunctis criminibus aperire ?

SECTIO TERTIA.—An gratia sufficiens detur infidelibus.

Duplicis generis distinguuntur infideles, positivi scilicet et negativi. Illi dicuntur positivi, qui prædicationem Evangelii audierunt et non crediderunt, vel audire contempserunt ne crederent : illi verò sunt negativi, qui de Evangelio nihil unquam audierunt.

Certum est 1° infideles positivos quandoque habere gratiam sufficientem eique resistere, ut S. Stephanus Judæis exprobrabat : *Vos semper Spiritu sancto resistitis*, Act. VII, 50.

Certum est 2° infideles negativos non habere gratiam proxime sufficientem ad conversionem, cum Evangelium prorsus ignorent.

Quæstio est igitur an cunctis infidelibus, sive positivis, sive negativis, semper dentur vel offerantur gratiæ proxime vel saltem remote sufficientes. Negant Jansenius ejusque sequaces.

PROPOSITIO.

Cunctis infidelibus datur vel offertur gratia saltem remote sufficiens.

Prob. Scriptura sacra, auctoritate summorum Pontificum, testimonio SS. Patrum ac doctorum, et ratione.

1° *Scriptura sacra*. Ezech. XXXIII, 11 : *Vivo ego, dicit Dominus : nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat* ; I Tim. II, 4 : *Deus vult omnes homi-*

nes salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire. Hæc verba sunt generalia : ergo Deus vult salutem omnium hominum : atqui recte dici non posset velle salutem eorum quibus non concederet nec offerret gratiam saltem remote sufficientem : ergo 1°.

2° *Auctoritate summorum Pontificum*, nempe 1° Alexandri VIII, qui propositionem a nobis p. 330 relatam censura percussit, et Clementis XI, qui inter centum et unam propositiones *Quesnel*, sequentem, n. 27, damnavit : *Fides est prima gratia et fons omnium aliarum.* Hæc propositio, in mente Jansenianorum, tenebat infidelibus non præstari nec offerri gratiam sufficientem : ergo, in mente Pontificis eam damnantis, infidelibus datur gratia sufficiens. Ergo 2°.

3° *Testimonio SS. Patrum et Doctorum*. S. Aug., Enarrat. in Ps. XXVIII, n. 7 : « Cum autem Verbum etiam caro » factum est et habitavit in nobis, mortalitatem nostram » suscipiens, non permisit ullum mortalium excusare se » de umbra mortis ; et ipsam enim penetravit Verbi » calor. » At infideles, si omni gratia destituerentur, se excusare possent.

S. Thom., de Veritate, q. 14, ad 2, art. 1 : « Si quis » enutritus in sylvis, inter bruta animalia, ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu boni et fuga » mali, certissime est tenendum quod ei Deus vel per internam inspirationem revelaret ea quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad » eum dirigeret sicut misit Petrum ad Cornelium. » Porro omnes ductum rationis naturalis sequi possunt. Ergo 3°.

4° *Ratione*. Docetur enim apud catholicos Deum velle salutem omnium hominum, Christum pro omnibus mortuum esse, neminem perire, nisi sua culpa : atqui hæc vera non essent, si cunctis infidelibus non adessent gratiæ saltem remote sufficientes : ergo 4°.

Dices 1° : S. Aug., lib. de Prædestinatione sanctorum, cap. 9, sic habet : « Fides et inchoata et perfecta donum » Dei est, et hoc donum quibusdam dari, quibusdam non » dari omnino non dubitet qui non vult manifestissimis